

FRÁSÖGN*af fundum þingmannanefndar EFTA í Genf og Brussel 17.-19. nóvember 2014*

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefnda EFTA og EES sóttu fundina Guðlaugur Þór Þórðarson, formaður, Katrín Jakobsdóttir, Katrín Júlíusdóttir, Vilhjálmur Bjarnason og Willum Þór Þórsson, auk Stígs Stefánssonar ritara. Í Genf fór fram fundur þingmannanefndar EFTA og fundur þingmanna og ráðherraráðs EFTA. Í Brussel átti þingmannanefndin fundi með utanríkisráðherrum EES/EFTA-ríkjanna og fleiri aðilum.

Á fundi þingmanna og ráðherraráðs EFTA í Genf var fjallað um gerð fríverslunarsamninga EFTA, en það er fastur dagskrárliður á slíkum fundum. Fríverslunarsamningar EFTA eru nú 25 talsins og ná til 35 ríkja. Í framsöguræðu sinni lagði Johann N. Schneider-Ammann, efnahagsráðherra Sviss og formaður ráðherraráðs EFTA, áherslu á að mest gróska væri í fríverslunarsamningagerð í Asíu þar sem nú stæðu yfir marghliða viðræður ríkjahópa um stofnun stórra fríverslunarsvæða. EFTA væri virkt á svæðinu og ætti m.a. í tvíhliða viðræðum um fríverslun við Malasíu, Víetnam, Indónesíu og Indland. Viðræður við tvö síðastnefndu ríkin hafa þó legið niðri um sinn vegna kosninga fyrr á árinu en vonast er til að hægt verði að taka upp þráðinn áður en langt um líður. Þá er þess vænst að fríverslunarviðræður hefjist við Filippseyjar á árinu 2015. Hvað önnur svæði varðar hefur viðræðum verið frestað við tollabandalag Rússlands, Hvíta-Rússlands og Kasakstan og verða ekki hafnar að nýju fyrr en friðvænlegar horfir í Úkraínu. Þá eru hafnar viðræður við Tyrkland um að uppfæra fríverslunarsamning við EFTA frá árinu 1991. Loks er stefnt að því að taka upp viðræður um uppfærslu fríverslunarsamnings EFTA og Kanada frá árinu 2008 í kjölfar fríverslunarsamnings ESB og Kanada sem lokið var í október sl. og bíður undirritunar. Samningur ESB og Kanada er mun víðtækari en samningurinn við EFTA-ríkin svo að EFTA leggur áherslu á skjóta uppfærslu til að tryggja samkeppnisstöðu sína gagnvart ESB í viðskiptum við Kanada. Í umræðunni sem fylgdi framsögu Schneider-Ammann kom m.a. fram varðandi Afríku sunnan Sahara, sem er mesta hagvaxtarsvæði heims, að EFTA setti Nígeríu þar í forgang og mundi kanna möguleika á fríverslunarviðræðum við landið. Þá hefði EFTA lýst sig tilbúið til að ganga til samninga við Georgíu, en í því fælust ákveðin pólitísk skilaboð með tilliti til ástandsins í Úkraínu og Georgíu.

Á fundi þingmannanefndar EFTA var nánar fjallað um uppfærslu fríverslunarsamnings EFTA og Tyrklands. Samningurinn frá árinu 1991 hefur verið uppfærður nokkrum sinnum á afmörkuðum sviðum sem taka til vöruskipta og hugverkaréttar. EFTA hefur lengi viljað breikka samninginn en Tyrkland hefur beint sjónum sínum að viðskiptasambandi sínu við ESB. Tyrkland telur að nú sé rétti tíminn til uppfærslu samningsins við EFTA þannig að hann taki til þjónustuviðskipta, samkeppnismála, hugverkaréttinda og tæknilegra viðskiptahindrana. Viðræður hófust í september sl. framkvæmdastjórn þingmannanefndarinnar hyggur á heimsókn til Ankara í janúar til að styðja við samningsgerðina með því að eiga viðræður við þá þingnefnd tyrkneska þingsins sem fer með utanríkisviðskipti auk fleiri aðila.

Þingmannanefnd EFTA fór venju samkvæmt yfir pólitíska þróun í EFTA-ríkjunum. Guðlaugur Þór Þórðarson gerði grein fyrir leiðréttingu á verðtryggðum fasteignaveðlánnum og greindi einnig frá stýrihóp um framkvæmd EES-samningsins sem komið hefur verið á fót undir forystu forsætisráðuneytis með þátttöku fulltrúa ráðuneyta og skrifstofu Alþingis. Markmið stýrihópsins er að greina flöskuhálsa í ferli EES-mála frá upphafi þeirra á vettvangi Evrópusambandsins til loka við innleiðingu í landsrétt. Hópnum er ætlað að skila tillögum til úrbóta varðandi einstaka þætti ferlisins.

Þingmannanefnd EFTA fundaði með ýmsum aðilum um yfirstandandi fríverslunarviðræður Bandaríkjanna og ESB (e. Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP). Verði samningur ESB og Bandaríkjanna að veruleika mun hann taka til þriðjungs alþjóðlegra viðskipta og auka viðskiptaflæði innan hins nýja fríverslunarsvæðis. EFTA hefur fylgst náið með viðræðunum en ekki liggur fyrir hvort samningurinn verður opinn fleiri aðilum, eins og EFTA-ríkjunum, eftir að hann liggur fyrir. Michael Punke, vara- viðskiptafulltrúi Bandaríkjanna og fastafulltrúi landsins gagnvart Alþjóðaviðskiptastofnuninni (WTO), sagði að ef samkomulag næðist mundi það hafa áhrif langt út fyrir samningssvæðið og gæti orðið fyrirmynd að starfi innan WTO. Viðræðurnar hófust fyrir 18 mánuðum og yfirlýsing forseta Bandaríkjanna og leiðtoga ESB frá G20 leiðtogafundinum í Brisbane frá 16. nóvember undirstrikar pólitískan vilja til að halda áfram af fullum krafti. Tollar eru lítið atriði í viðræðunum enda eru þeir þegar lágir yfir Atlantshafið en þeim mun mikilvægara er að ná samkomulagi um gagnkvæma viðurkenningu regluverks og staðla og afnám hvers kyns tæknilegra viðskiptahindrana sem tryggir gagnkvæman markaðsaðgang. Í umræðunni sem fylgdi var meðal annars fjallað um áhrif innanríkisstjórn mála í Bandaríkjunum á viðræðurnar eftir að repúblíkanar náðu meiri hluta í báðum deildum Bandaríkjaþings í kosningunum í nóvember síðastliðnum. Punke lagði áherslu á að Obama Bandaríkjaforseti hefði tiltekið alþjóðaviðskipti sem eitt af þeim málum sem hann teldi að samstaða gæti náðst um milli stjórnar sinnar og þingsins. Þá var rætt um áhrif mögulegra gerðardóma til að skera úr deilumálum ríkja og fjárfesta (e. Investor-state dispute settlement, ISDS) en slíkir gerðardómar hafa verið mjög umdeildir. Punke sagði Bandaríkjamenn hafa mikla reynslu af því að hafa ákvæði um slíka gerðardóma í viðskiptasamningum sínum við erlend ríki. Þó að Bandaríkin treystu á réttarríkið og dómstóla óháða ríkisvaldinu í Bretlandi og ýmsum fleiri ríkjum ESB þá gildi það ekki um öll aðildarríki sambandsins og því væri gerð krafa um slíka gerðardóma.

Á fundi þingmannanefndar EFTA og utanríkisráðherra EES/EFTA-ríkjanna í Brussel greindu ráðherrarnir frá niðurstöðum fundar EES-ráðsins sem fram fór fyrr um daginn og svöruðu fyrirspurnum þingmanna. Þar var lögð áhersla á að fylgja hratt á eftir samkomulagi um upptöku gerða um evrópskar eftirlitsstofnanir á fjármálamarkaði í EES-samninginn. Samkomulagið náðist á fundi fjármálaráðherra EES/EFTA-ríkjanna og ESB í október sl. og byggist á tveggja stöða kerfi EES-samningsins. Felur það í sér að allar bindandi ákvarðanir gagnvart EES/EFTA-ríkjunum þremur, Íslandi, Noregi og Liechtenstein, verða teknar af Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) og að hægt verði að bera þær undir EFTA-dómstólinn. Þá var fjallað um áhrif mögulegs TTIP-samnings á EES. Ef markaðsaðgangur bandarískra fyrirtækja á innri markað ESB breytist hefur það óhjákvæmilega áhrif á EES/EFTA-ríkin og markaði þeirra sem aðila að innri markaðnum. EES/EFTA-ríkin fylgjast grannt með gangi mála og hafa náð samkomulagi við ESB um reglulegt samráði meðan á TTIP-viðræðunum stendur. Utanríkisráðherra Liechtenstein, Aurelia Flick, lýsti þeirri persónulegu skoðun sinni að mikilvægasta verkefni EFTA fælist í því að finna rétta leið og tímasetningu til þess að verða aðilar að væntanlegum TTIP-samningi ef af honum verður. Þá var rætt um áhrif mögulegra gerðardóma til að skera úr deilumálum ríkja og fjárfesta sem getið er að framan og nauðsyn þess að fá skýrt fram hvernig slíkar stofnanir eru hugsaðar í TTIP.

Auk ofanefndra funda átti þingmannanefnd EFTA fundi um eftirtalin málefni í fundalotunni í Genf og Brussel: Stefnu nýrrar framkvæmdastjórnar ESB; stöðu Dohasamningalotu Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar og Balísamkomulagið frá desember sl.; markmið ESB á sviði orku- og loftslagsmála fram til 2030; og innleiðingarhalla EES/EFTA-ríkjanna í EES-samstarfinu.

Frekari upplýsingar fást á vefsíðunni www.efta.int og á nefndasviði.